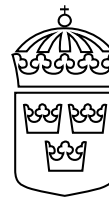

Regeringens proposition

2020/21:195

Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis

Prop.
2020/21:195

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 12 maj 2021

Morgan Johansson

Tomas Eneroth
(Infrastrukturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag om ändringar av lagen om yrkesförarkompetens med anledning av det virus som orsakar covid-19. Det föreslås ett förlängt bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis.

Lagändringarna föreslås ske på så sätt att en lag om upphävande av ett tillfälligt bemyndigande utgår och ersätts med en ny lag om upphävande men med ett senare ikraftträdande, den 1 januari 2022.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2021:23) om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförar- kompetens	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens	5
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Bakgrund.....	7
4.1	Det pågår en spridning i samhället av virussjukdomen covid-19	7
4.2	Lagen om yrkesförarkompetens	8
4.3	Europeiska unionens förordningar	9
4.4	Nationella åtgärder för tillfällig förlängning av yrkeskompetensbevis	9
5	Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis	10
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	13
7	Konsekvenser.....	14
7.1	Allmänt om förslaget.....	14
7.2	Alternativ till förslaget	15
7.3	Konsekvenser för staten	15
7.4	Konsekvenser för företag och enskilda	15
7.4.1	Allmänt.....	15
7.4.2	Åkeriföretag och yrkesförare.....	16
7.4.3	Utbildningsföretagen	16
7.5	Övriga konsekvenser	16
8	Författningskommentar.....	18
8.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2021:23) om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens	18
8.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens	18
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian	19
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	20
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	22
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 maj 2021	23

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2020/21:195

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2021:23) om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:23)
om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförar-
kompetens

Härigenom föreskrivs att lagen (2021:23) om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens ska utgå.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens Prop. 2020/21:195

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 3 § lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens¹ ska upphöra att gälla.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

2. De förlängningar av giltighetstiden för yrkeskompetensbevis som följer av sådana föreskrifter som meddelats med stöd av den upphävda paragrafen fortsätter dock att gälla i de fall de hänför sig till tiden efter utgången av december 2021.

¹ Senaste lydelse av 13 kap. 3 § 2021:22.

3 Ärendet och dess beredning

Den 24 april 2020 remitterades promemorian Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis. I promemorian, som tagits fram med anledning av spridningen av det virus som orsakar covid-19, lämnades förslag på ändringar i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens.

Den 7 maj 2020 beslutade regeringen propositionen Förlängd giltighet för yrkeskompetensbevis (prop. 2019/20:165). De föreslagna ändringarna innebar att det i lagen om yrkesförarkompetens infördes bemyndiganden för regeringen att meddela föreskrifter om förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis och om vissa undantag från lagen. Lagändringarna, som antogs av riksdagen, trädde i kraft den 1 juni 2020 och upphörde att gälla den 1 december 2020.

Den 10 december 2020 remitterades promemorian Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis. I promemorian, som även den tagits fram med anledning av spridningen av det virus som orsakar covid-19, lämnades förslag om ändringar i lagen om yrkesförarkompetens, motsvarande det bemyndigande som tidigare beslutats. Den 8 januari 2021 beslutade regeringen en proposition (prop. 2020/21:80) med promemorian som underlag. Lagändringarna, som antogs av riksdagen, trädde i kraft den 1 februari 2021 och kommer att upphöra att gälla den 1 augusti 2021. Den 21 januari 2021 beslutades två förordningar om ändring i förordningen (2007:1470) om yrkesförarkompetens, bl.a. med stöd av det nya bemyndigandet. Förordningarna innebar från och med den 1 februari 2021 tillfälligt förlängda giltighetstider för yrkeskompetensbevis och vissa undantag från lagen om yrkesförarkompetens. Samtidigt infördes ändringar i förordningen som tillfälligt utökade möjligheten till distansutbildning vid fortbildning. Med anledning av därefter tillkommande EU-reglering beslutade regeringen den 18 mars 2021 att upphäva de nationella förlängningarna och undantagen som hade införts i förordningen om yrkesförarkompetens.

Den 22 april 2021 remitterades en ny promemoria med lagförslag som i sak motsvarar dem i de nyss nämnda propositionerna. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Infrastrukturdepartementet (I2021/01229).

Riksdagens tillkännagivanden

I samband med att riksdagen antog regeringens förslag till lagändring i januari 2021 riktade den tre tillkännagivanden till regeringen.

Riksdagen har i ett tillkännagivande (bet. 2020/21:TU5 punkt 1 b, rskr. 2020/21:161) anfört att regeringen skyndsamt bör se till att en möjlighet införs att förlänga giltighetstiden för yrkeskompetensbevis och undantaget för utgångna yrkeskompetensbevis fram till utgången av 2021. Genom de förslag som läggs fram i denna proposition anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och därmed slutbehandlat.

Riksdagen har i ett tillkännagivande (bet. 2020/21:TU5 punkt 3, rskr. 2020/21:161) ställt sig bakom det som utskottet anfört om utökade möjligheter till distansutbildning. Genom de två förordningar som nämns ovan infördes tillfälligt utökade möjligheter till distansutbildning vid fortbild-

ning. Genom den förordningsändringen anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och därmed slutbehandlat.

Riksdagen har i ett tillkännagivande (bet. 2020/21:TU5 punkt 4, rskr. 2020/21:161) ställt sig bakom det som utskottet anfört om skyndsamt hantering av ansökningar om att bedriva verksamhet som utbildningsanordnare.

Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) har inhämtat följande information från Transportstyrelsen om hur myndigheten handlägger denna typ av ärenden (I2021/00191). Ett komplett ärende tar ca 1–3 veckor att handlägga. Ungefär 4 av 5 ansökningar behöver kompletteras på grund av ofullständiga utbildningsplaner. Transportstyrelsen arbetar med informationsinsatser, dialog och e-tjänster för att minska handläggningstiden. Under våren planeras en uppdatering av det digitala utbildningsplansstödet att tas i drift, vilket kan minska mängden kompletteringar och därmed även handläggningstiden. Regeringen anser att de åtgärder som Transportstyrelsen vidtar för att skynda på hanteringen av ansökningar är tillräckliga och att ingen ytterligare åtgärd krävs. Med detta anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och därmed slutbehandlat.

Lagrådet

Förslagen i propositionen Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis (prop. 2019/20:165), som Lagrådet lämnade utan erinran, motsvarade i sak de förslag som lämnades i en andra proposition med samma titel (prop. 2020/21:80). I den propositionen gjorde regeringen bedömningen att förslagen omfattades av det s.k. beskaffenhetsundantaget. Förslagen i denna proposition motsvarar i sak de förslag som lämnades i de tidigare propositionerna. Regeringen gör därför även nu bedömningen att förslagen författningstekniskt och även i övrigt är av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande över lagförslagen.

4 Bakgrund

4.1 Det pågår en spridning i samhället av virussjukdomen covid-19

På grund av spridningen av det virus som orsakar covid-19 befinner sig Sverige och omvärlden i en mycket svår situation och måste planera för extraordinära åtgärder. Covid-19 är en allvarlig sjukdom som i de svåraste fallen har en dödlig utgång. Virusets spridning är mycket snabbt och Världshälsoorganisationen (WHO) deklarerade den 11 mars 2020 att covid-19 är en pandemi. Den extraordinära situationen har visat att det skyndsamt måste säkerställas att alla adekvata åtgärder kan vidtas. Detta gäller inte bara för att kunna förhindra eller minska spridning utan också för att minska de negativa effekter som en spridning av viruset kan få för viktiga samhällsfunktioner och för människors liv och hälsa.

4.2 Lagen om yrkesförarkompetens

Lagen om yrkesförarkompetens innehåller bestämmelser om grundläggande kompetens och fortbildning för förare som utför transporter med vissa motorfordon samt bestämmelser om utbildning för att få sådan kompetens. Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/59/EG av den 15 juli 2003 om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- eller persontransport och om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3820/85 och rådets direktiv 91/439/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 76/914/EEG (fortsättningsvis yrkesförardirektivet). Lagen om yrkesförarkompetens är i huvudsak tillämplig på förare som är medborgare i en EES-stat och som utför gods- eller persontransporter som kräver körkortsbehörigheter C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D eller DE enligt 2 kap. 5 § körkortslagen (1998:488). Lagen om yrkesförarkompetens innefattar också vissa undantag för förare av vissa fordon.

För att få utföra gods- eller persontransporter ska föraren enligt huvudregeln ha ett yrkeskompetensbevis. För att få beviset krävs antingen grundläggande kompetens eller fortbildning och att de ålderskrav som finns är uppfyllda (3 kap. 1 och 3–7 §§ lagen om yrkesförarkompetens). Förare med s.k. hävdvunnen rättighet undantas från kravet att ha yrkeskompetensbevis för grundläggande kompetens. Enligt 4 kap. 1 § lagen om yrkesförarkompetens gäller som huvudregel att en förare förvärvat grundläggande kompetens genom att delta i en grundutbildning. En möjlighet till förkortad grundutbildning finns också. Utbildningen avslutas med ett kunskapsprov. Vid godkänt resultat på provet ska ett yrkeskompetensbevis utfärdas. En förare som har förvärvat grundläggande kompetens och en förare med s.k. hävdvunnen rättighet ska med vissa intervaller genomgå fortbildning hos utbildningsanordnare som får bedriva sådan fortbildning. Intervallerna framgår av 5 kap. 2–6 §§ lagen om yrkesförarkompetens.

Av 3 kap. 3 § förordningen om yrkesförarkompetens framgår att fortbildningen ska vara läroledd och innehålla både teoretiska och praktiska moment. Den får bedrivas med hjälp av informations- och kommunikationstekniska verktyg eller avancerade simulatorer. Sådana verktyg får innefatta lärande på distans. Fortbildningen får dock innehålla högst tolv timmars lärande på distans. Genom ändringar som trädde i kraft den 1 februari 2021 kan dock fortbildningen fram till den 1 augusti 2021 helt bestå av lärande på distans.

I 6 kap. lagen om yrkesförarkompetens finns ytterligare regler om yrkeskompetensbevis. Transportstyrelsen ska enligt 4 kap. 1 § förordningen om yrkesförarkompetens utfärda yrkeskompetensbevis till en förare som genomgått föreskriven grundutbildning eller fortbildning, om denne har giltigt körkort med den körkortsbehörighet som yrkeskompetensbeviset avser. Ett yrkeskompetensbevis är giltigt i fem år från den dag då det utfärdades.

Den 25 maj 2020 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/698 av den 25 maj 2020 om särskilda och tillfälliga åtgärder med anledning av covid-19-utbrottet avseende förnyelse av eller förlängning av giltigheten för vissa certifikat, intyg, bevis, körkort och tillstånd samt uppskjutande av vissa regelbundna kontroller och regelbundna fortbildningar inom vissa av transportlagstiftningens områden (fortsättningsvis omnibusförordningen).

I artikel 2 i omnibusförordningen behandlas vissa tillfälliga förlängningar av fristerna för fortbildning och förlängningar av yrkeskompetensbevisens giltighet. De giltighetstider som förlängdes genom omnibusförordningen började löpa ut den 1 september 2020. Sedermera antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/267 av den 16 februari 2021 om särskilda och tillfälliga åtgärder med anledning av den fortsatta covid-19-krisen avseende förnyelse av eller förlängning av giltigheten för vissa certifikat, intyg, bevis, körkort och tillstånd, uppskjutande av vissa regelbundna kontroller och regelbundna fortbildningar inom vissa av transportlagstiftningens områden samt förlängning av vissa perioder som avses i förordning (EU) 2020/698 (fortsättningsvis omnibusförordningen II). Den började tillämpas den 6 mars 2021. Av artikel 2 framgår ytterligare förlängningar, även i fall där bevisen redan hade förlängts av omnibusförordningen.

4.4 Nationella åtgärder för tillfällig förlängning av yrkeskompetensbevis

Den 1 juni 2020 infördes i lagen om yrkesförarkompetens bemyndiganden för regeringen att meddela föreskrifter om förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis och om vissa undantag från lagen (prop. 2019/20:165). Bemyndigandena upphörde att gälla den 1 december 2020. Till följd av omnibusförordningen kom bemyndigandena aldrig att användas.

Förnyade lagändringar med motsvarande bemyndiganden trädde i kraft den 1 februari 2021 (prop. 2020/21:80). Samma dag trädde ändringar i förordningen om yrkesförarkompetens i kraft, bl.a. med stöd av de nya bemyndigandena. Förordningarna innebar vissa tillfälligt förlängda giltighetstider för yrkeskompetensbevis och vissa undantag från lagen om yrkesförarkompetens. Samtidigt infördes ändringar i förordningen som tillfälligt utökade möjligheten till distansutbildning vid fortbildning. De senare ändringarna hade dock stöd i ett annat befintligt bemyndigande i lagen.

Med anledning av omnibusförordningen II beslutade regeringen den 18 mars 2021 att upphäva de i förordningen om yrkesförarkompetens införda nationella förlängningarna och undantagen.

5 Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis

Regeringens förslag: Regeringen ska till utgången av 2021 ges möjlighet att meddela föreskrifter om förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis och om vissa undantag från kravet på sådana bevis. En förlängning ska inte få gälla längre än sex månader.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har i huvudsak inga invändningar mot promemorians lagförslag. *Transportföretagen* efterlyser dock att förare som redan berörs av någon av omnibusförordningarna också bör omfattas av en förlängning, dvs. oavsett om yrkeskompetensbeviset löpt ut före eller löper ut efter den 1 juli 2021. *Sveriges Trafikutbildares Riksförbund* vill att förlängningen även ska omfatta de förare som i dag berörs av Omnibus II och vars yrkeskompetensbevis löper ut före den 1 juli 2021. *Sveriges Åkeriföretag* menar att förlängningar även bör omfatta förare vars yrkeskompetensbevis omfattats av den första omnibusförordningen. *Svenska Transportarbetareförbundet* efterlyser flexibilitet i de nya reglerna så inte enskilda förare hindras från att utöva sitt yrke.

Skälen för regeringens förslag: Frågor om yrkeskompetensbevis i omnibusförordningen II tas upp i artikel 2. Den lyder i nu aktuella delar:

Artikel 2

Förlängning av tidsfrister som föreskrivs i direktiv 2003/59/EG

1. Trots vad som sägs i artikel 8.2 och 8.3 i direktiv 2003/59/EG, ska de tidsfrister inom vilka innehavaren av ett yrkeskompetensbevis ska ha genomgått utbildning i enlighet med de bestämmelserna annars skulle ha löpt ut eller annars skulle löpa ut mellan den 1 september 2020 och den 30 juni 2021 anses vara, eller ha blivit, förlängda med tio månader i vart och ett av fallen. Yrkeskompetensbeviset ska förbli giltigt i enlighet med detta.

2. De tidsfrister inom vilka innehavaren av ett yrkeskompetensbevis ska ha genomgått utbildning, och som i enlighet med artikel 2 i förordning (EU) 2020/698 annars skulle ha löpt ut eller annars skulle löpa ut mellan den 1 september 2020 och den 30 juni 2021, ska anses vara, eller ha blivit, förlängda med sex månader eller till och med den 1 juli 2021, om denna dag infaller senare. Yrkeskompetensbeviset ska förbli giltigt i enlighet med detta.

...

7. Om en medlemsstat anser att det sannolikt kommer att förbli praktiskt omöjligt att genomgå utbildning eller certifiera denna, ange den harmoniserade unionskoden "95" eller förnya yrkeskompetensbevis för förare efter den 30 juni 2021, på grund av åtgärder som den har vidtagit

för att förebygga eller begränsa spridningen av covid-19, får den lämna en motiverad begäran om tillstånd att tillämpa en förlängning av de perioder som anges i punkterna 1, 3 och 5, enligt vad som är tillämpligt. Denna begäran kan avse perioden mellan den 1 september 2020 och den 30 juni 2021, eller de tiomånadersperioder som anges i punkterna 1, 3 och 5, enligt vad som är tillämpligt, eller båda. Den ska lämnas till kommissionen senast den 31 maj 2021.

8. Om kommissionen efter en begäran som lämnats i enlighet med punkt 7 konstaterar att de krav som fastställs i den punkten är uppfyllda och att den begärda förlängningen inte leder till oproportionerliga risker när det gäller trafiksäkerhet, ska den anta ett beslut som ger den berörda medlemsstaten tillstånd att tillämpa en förlängning av de perioder som anges i punkt 1, 3 respektive 5, enligt vad som är motiverat i varje enskilt fall. Förlängningen ska begränsas så att den motsvarar den period under vilken det sannolikt kommer att förbli praktiskt omöjligt att genomgå utbildningen i fråga eller certifiera denna, ange den harmoniserade unionskoden "95" eller förnya yrkeskompetensbevis för förare och den får under inga omständigheter vara längre än sex månader.

I den rådande situationen med spridning av det virus som orsakar covid-19 har det framkommit att det kan uppstå praktiska svårigheter att bedriva de utbildningar som krävs för att upprätthålla yrkesförarkompetens. Vissa av de åtgärder och rekommendationer som förekommer med anledning av smittspridningen eller som kan bli aktuella i framtiden kan antas få negativa konsekvenser för personer som arbetar som förare av fordon där krav på yrkeskompetensbevis gäller. Dessa förare kan förlora rätten att framföra sådana fordon på grund av bristande tillgänglighet till nödvändig utbildning. Detta kan på sikt leda till allvarliga störningar eller en överhängande risk för allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner och därmed i förlängningen en risk för människors liv och hälsa. Situationen måste därför åtgärdas.

Enligt Transportstyrelsens bedömning kommer omkring 85 000 yrkeskompetensbevis att löpa ut under perioden mars–december 2021 om ingen utbildning genomförs. Detta är ungefär hälften av alla yrkeskompetensbevis som finns i Sverige. Att det rör sig om så många bevis som ska förnyas under 2021 beror till stor del på övergångsregler vid genomförandet av EU-reglerna om yrkesförarkompetens. I normalfallet är detta en mycket hög belastning på den utbildningskapacitet som finns. Rådande restriktioner innebär dessutom att den kapaciteten är reducerad till uppskattningsvis 4 000–6 000 utbildningsplatser i månaden och kan påverkas ytterligare vid hög sjukfrånvaro hos utbildarna eller hårdare restriktioner. Under mars 2021 då minst 7 487 förare skulle ha genomfört sin utbildning utfärdades endast ca 6 500 bevis. Under april 2021, då minst 11 026 förare skulle ha genomfört sin utbildning, utfärdades endast ca 6 000 bevis. Lokala variationer finns beroende på smittspridning, lokala restriktioner och vaccinationstakt. Den beräknade reduktionen i kapacitet gäller trots att möjligheterna till distansutbildning har utökats. Endast 12 procent av utbildningsanordnarna har fram till mitten av mars 2021 anmält att de kommer att bedriva utbildning på distans. Dessutom krävs vid distansutbildning att utbildaren hela tiden under kursen kan ha kontroll

Prop. 2020/21:195 på deltagarna och att deras kamera är påslagen. Detta begränsar den mängd utbildningsplatser som en distansutbildning kan ha.

Artikel 2.1 i omnibusförordningen II innebär att tidsfristerna för fortbildning för yrkeskompetensbevis som skulle löpt ut mellan den 1 september 2020 och den 30 juni 2021 anses vara eller ha blivit förlängda med 10 månader. Yrkeskompetensbeviset ska förbli giltigt i enlighet med detta. För de bevis som löper ut till följd av utebliven fortbildning från och med den 1 juli 2021 innebär omnibusförordningen II dock ingen förlängning. Däremot kan en medlemsstat enligt artikel 2.7 lämna en motiverad begäran om tillstånd att tillämpa en förlängning av de perioder som anges i artikel 2.1, 2.3 och 2.5. Förlängningen ska begränsas så att den motsvarar den period under vilken det sannolikt kommer att förbli praktiskt omöjligt att bl.a. genomgå fortbildningen. Perioden får under inga omständigheter vara längre än sex månader. Begäran ska lämnas till Europeiska kommissionen senast den 31 maj 2021.

Den nämnda begränsningen om sex månader (enligt artikel 2) kan avse två olika förhållanden. För det första avses den period under vilken ett yrkeskompetensbevis kan löpa ut men ändå ges en förlängd giltighetstid, den s.k. referensperioden. För det andra avses den tid med vilken förlängning kan ske. Förlängning av den tiden kan komma i fråga för bevis som löpt ut såväl under referensperioden i artikel 2.1 som därefter. Det innebär att om kommissionen lämnar ett tillstånd med maximal omfattning så kan yrkeskompetensbevis som löper ut under perioden den 1 juli 2021–31 december 2021 förlängas med sex månader, jfr den övergångsregel som föreslås till lagändringen i avsnitt 1.2. Ett maximalt tillstånd kan också omfatta ytterligare sex månaders förlängning av de bevis som redan förlängts 10 månader med stöd av artikel 2.1.

Sverige har framställt en begäran enligt artikel 2.7 i omnibusförordningen II men har ännu inte fått något svar. Det beslut som kommissionen meddelar kommer inte att ha någon direkt rättslig verkan i fråga om yrkeskompetensbevisens giltighet utan utgör ett tillstånd för en medlemsstat att vidta nationella åtgärder. Det bör därför, liksom under våren 2020 och vintern 2021, finnas ett bemyndigande som ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om förlängda giltighetstider för yrkeskompetensbevis och vissa undantag från kravet på sådana bevis. Bemyndigandet ska kunna användas för att regeringen ska kunna meddela föreskrifter som innebär att yrkeskompetensbevis ska gälla under ytterligare en tid från den dag då giltighetstiden annars skulle ha löpt ut. En förlängning ska inte få gälla längre än sex månader. Bemyndigandet ska också kunna användas till en sådan förlängning under sex månader av den 10-månadersperiod som beskrivs ovan. Mot bakgrund av den tid som behövs för att genomföra lagändringar i detta syfte överlämnas denna proposition till riksdagen i god tid inför det beslut som kommer att fattas av kommissionen.

Transportföretagen, Sveriges Trafikutbildares Riksförbund, Svenska Transportarbetareförbundet och Sveriges Åkeriföretag reser frågor om bemyndigandets möjliga användning i förhållande till förlängningar som inträtt på grund av någon av de båda omnibusförordningarna. Till att börja med så hindrar omnibusförordningen II ytterligare förlängningar av förlängningar som inträtt till följd av omnibusförordningen eftersom artikel 2.8 i omnibusförordningen II inte hänför sig till dessa fall. Däremot kan ytterligare förlängningar komma i fråga för de förlängningar som

inträtt till följd av omnibusförordningen II. Det föreslagna bemyndigandet omfattar en möjlighet för regeringen att föreskriva om sådana förlängningar.

Transportstyrelsen menar att det även kan finnas ett behov av lagändringar som rör intervallerna för fortbildning. Regeringen konstaterar att förslagen är avsedda att införa en möjlighet att låta yrkesförare fortsätta sin yrkesverksamhet i en extraordinär situation. Det finns ingen ambition att förändra de normala reglerna om fortbildningar, eftersom det bästa förstås är om de trots allt kan följas. Förslaget är därför knutet till yrkeskompetensbevisens giltighetstid.

En förare vars yrkeskompetensbevis förlängts kommer att omfattas av 6 kap. 3 § första stycket 1 lagen om yrkesförarkompetens. Den bestämmelsen innebär att föraren vid utförandet av transporten ska medföra ett giltigt yrkeskompetensbevis och är straffsanktionerad enligt 11 kap. 2 § första stycket i samma lag. Skyldigheten kommer att kunna uppfyllas med det tidigare utfärdade och sedermera förlängda yrkeskompetensbeviset.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Förslaget i sak ska genomföras genom att lagen om upphävande av det bemyndigande som gäller till den 1 augusti 2021 utgår och ersätts med en ny lag om upphävande som träder i kraft den 1 januari 2022. Förlängningar av giltighetstiden för yrkeskompetensbevis ska fortsätta att gälla i de fall de hänför sig till tiden efter utgången av december 2021.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna berör inte eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag: Med anledning av den pågående och snabba spridningen av det virus som orsakar covid-19 bör det snarast säkerställas att adekvata åtgärder kan vidtas för att förebygga och minska de negativa effekter som spridning av viruset kan få för viktiga samhällsfunktioner och därmed för människors liv och hälsa. Bemyndigandet i 13 kap. 3 § bör behållas genom upphävande av lagen (2021:23) om ändring i lagen om yrkesförarkompetens, som innebär att bemyndigandet i 13 kap. 3 § ska upphöra att gälla den 1 augusti 2021. Den lagen bör samtidigt ersättas av en ny lag om upphörande som bör träda i kraft den 1 januari 2022. När det gäller sådana föreskrifter som kan komma att antas med stöd av bemyndigandet kan dock tidpunkten för upphörande komma att tidigareläggas, bl.a. beroende på den närmare omfattningen av Europeiska kommissionens beslut om tillstånd enligt artikel 2.7 och 2.8 i omnibusförordningen II.

Frågan uppkommer om giltigheten av kvarvarande förlängningar efter det att bemyndigandet upphört att gälla. I likhet med den upphävandelag som nu bör utgå – och tidigare motsvarande reglering – bör det införas en

Prop. 2020/21:195 övergångsbestämmelse som innebär att de förlängningar av giltighetstiden för yrkeskompetensbevis som följer av sådana föreskrifter som meddelats med stöd av de upphävda bemyndigandena ska fortsätta att gälla även om de hänför sig till tiden efter att bemyndigandena upphört att gälla. En sådan övergångsregel är förenlig med omnibusförordningen II.

7 Konsekvenser

7.1 Allmänt om förslaget

Den rådande pandemin och de restriktioner som råder i samhället innebär begränsningar i det antal personer som kan samlas och genomföra en utbildning för yrkesförarkompetens. På grund av de övergångsregler som tillämpades när EU:s direktiv om yrkesförarkompetens (2003/59/EG) införlivades i svensk rätt ska ca hälften av alla yrkeskompetensbevis, företrädesvis för lastbil, förnyas under 2021. Även i normalfallet skulle därför läget ha varit ansträngt när det gäller tillgång på utbildningsplatser för de förare som behöver genomgå utbildning.

Förslaget innebär att det blir möjligt för de förare som inte får plats inom den maxkapacitet som restriktionerna har skapat hos utbildningsanordnarna att genomföra sin utbildning vid ett senare tillfälle. Detta innebär en utjämning i systemet som gör att varje förare kan genomgå sin utbildning innan yrkeskompetensbevisets giltighetstid löper ut, under förutsättning att utbildningsverksamheten fortgår.

Utbildningskapaciteten är mycket svår att uppskatta. Dessutom går det inte att säga hur stort behovet av utbildning är i antal timmar. Den samlade utbildningen består av 35 timmar, men den övervägande delen yrkesförare i Sverige delar upp utbildningen i fem delkurser och genomgår en delkurs om 7 timmar per år. Dessa rapporteras in till Transportstyrelsen endast vid fullt uppnådd utbildning. För många som måste förnya sitt bevis rör det sig endast om en kvarvarande delkurs. Likväl finns inte den kapacitet hos utbildningsanordnarna som krävs för att möta det behov av utbildning som behövs för att samtliga yrkeskompetensbevis som löper ut under 2021 ska kunna förnyas i den tänkta takten.

Även om möjligheten att skjuta upp utbildningen har funnits sedan den 1 februari 2020 så har majoriteten av dem vars yrkeskompetensbevis löpt ut under perioden genomgått utbildning och förnyat sina bevis. Detta framgår av den mängd yrkeskompetensbevis som Transportstyrelsen utfärdade under 2020, ca 40 000, vilket ligger i linje med den prognostiserade mängden. Under 2021 skulle under normala omständigheter uppskattningsvis 105 000 bevis utfärdas. Under mars 2021 utfärdades ca 6 500 bevis (ca 7 500 löpte ut) och under april 2021 utfärdades ca 6 000 bevis (ca 11 000 löpte ut), vilket kan ses som en uppskattning av utbildningskapaciteten under rådande restriktioner.

Om ingen åtgärd kommer till stånd, riskerar många yrkeskompetensbevis att löpa ut. Detta kan leda till störningar i samhällsviktiga transporter. Förslaget berör i huvudsak Transportstyrelsen, åkerinäringen, enskilda yrkesförare och utbildningsanordnare. Då förslagen kan ses som

en förlängning av tidigare föreslagna åtgärder bedöms inte några särskilda informationsinsatser behövas. Uppdaterad information hos berörda myndigheter bedöms tillräcklig. Prop. 2020/21:195

7.2 Alternativ till förslaget

Att inte gå vidare med förslaget skulle innebära stora effekter för enskilda företag och i förlängningen samhällsviktiga transporter. Storleken på de samhällsekonomiska effekterna beror på hur smittspridningen i Sverige utvecklas och hur utbildningsanordnarna och åkerierna reagerar på förändringarna i smittspridningen. Den går därmed inte att beräkna med någon säkerhet.

Ett annat alternativ till förslaget skulle vara att begränsa den period inom vilken yrkeskompetensbevisen förlängs till att gälla en kortare tid än till den 31 december 2021. I oktober 2021 beräknas ca 2 300 yrkeskompetensbevis löpa ut. Det är den första månaden efter februari 2021 där färre än 6 000 yrkeskompetensbevis beräknas löpa ut. Beroende på hur restriktionerna utvecklas kan det därför vara tillräckligt att perioden begränsas till t.ex. den 31 oktober 2021. Kvarstår restriktionerna och den begränsade utbildningskapaciteten, kan det dock innebära att det inte finns en tillräcklig utbildningskapacitet för de förare vars yrkeskompetensbevis löper ut.

7.3 Konsekvenser för staten

Polismyndigheten kommer att påverkas marginellt genom informationsinsatser till de polismän och bilinspektörer som utför trafikkontroller i enlighet med det förändrade regelverket. Då giltighetstiderna för yrkeskompetensbevis redan har ändrats vid tre tillfällen bör informationsformerna finnas på plats men behöver uppdateras med rätt datum. Även Åklagarmyndigheten kan behöva uppdatera sin information. Även i detta fall bör det röra sig om en mindre insats. Kostnaderna för åtgärderna för de båda myndigheterna bedöms rymmas inom befintliga ramar.

Transportstyrelsens utfärdandeverksamhet kommer inte att påverkas av förlängningen av yrkeskompetensbevis då utfärdandet sker automatiskt. Däremot kommer förändringarna att innebära att befintlig information måste uppdateras. Kostnaderna för åtgärderna bedöms rymmas inom befintliga ramar.

7.4 Konsekvenser för företag och enskilda

7.4.1 Allmänt

Under perioden den 1 mars 2021–31 december 2021 beräknas ca 85 000 förare senast ha genomfört sin utbildning. Det motsvarar en total utbildningskostnad om ca 140 miljoner kronor för perioden. För perioden den 1 juli 2021–31 december 2021 rör det sig om ca 34 500 förare vilket, motsvarar en utbildningskostnad om ca 57 miljoner kronor.

7.4.2 Åkeriföretag och yrkesförare

Även enstaka yrkeskompetensbevis som löper ut kan få stora konsekvenser för enskilda företag, då åkerinäringen kännetecknas av sin småskalighet. I slutet av 2018 fanns 16 926 företag med tillstånd att bedriva yrkesmässig godstrafik på väg. År 2019 bedrevs 46 procent av företagen som enmansföretag och 36 procent hade en till fyra anställda, medan enbart 0,5 procent hade fler än hundra anställda. Detta innebär att bristen på utbildningsplatser kan slå extra hårt mot små företag. Någon särskild hänsyn till detta bedöms dock inte behöva tas. Förslagen underlättar även för dessa företag.

En förlängning av giltighetstiden för yrkeskompetensbevisen innebär att åkeriföretag och yrkesförare kan fortsätta sin ordinarie verksamhet, även om de inte får plats inom den begränsade utbildningskapacitet som finns under rådande restriktioner.

Den mängd yrkeskompetensbevis som utfärdats under 2020 har varit i stort sett normal, vilket tyder på att de berörda yrkesförarna genomgår sina fortbildningar enligt plan när möjlighet finns. Det kan därför antas att den begränsade utbildningskapacitet som finns kommer att nyttjas till fullo.

7.4.3 Utbildningsföretagen

Det finns 330 utbildningsanordnare. En utbildningsanordnare kan ha flera utbildare inom ramen för sitt tillstånd. Det saknas närmare uppgifter om storlek och specifik verksamhet för dessa företag, men en majoritet av dem är små. De flesta av företagen har inte heller utbildning för yrkeskompetensbevis som enda verksamhetsområde. Det kan till exempel röra sig om trafikskolor, åkeriföretag med egna utbildare eller utbildare som även anordnar andra kurser som arbete på väg, exempelvis truckkort och ADR.

Av de 330 utbildningsanordnare som har tillstånd har ca 12 procent anmält att de ger utbildning på distans.

De fortbildningar som nu ges verkar ha nått en maxkapacitet med rådande restriktioner. Att förlänga giltighetstiden för yrkeskompetensbevisen kan därför antas ha ingen eller mycket liten effekt för utbildningsanordnarna jämfört med läget under rådande restriktioner. Samtidigt visar antalet utfärdanden 2020 att utbildningsverksamheten verkar ha löpt på någorlunda normalt. Det visar att även om en möjlighet finns att skjuta upp förlängningen av yrkeskompetensbevis så utnyttjas den kapacitet som finns hos utbildningsanordnarna.

7.5 Övriga konsekvenser

Fortbildningen består av 35 timmar. Övervägande delen yrkesförare i Sverige delar upp fortbildningen i fem delkurser. Det innebär att den övervägande delen yrkesförare, vars bevis förfaller under 2021, redan har genomfört 28 timmar av fortbildningen. Endast en fortbildning på 7 timmar återstår. Att den får senareläggas med ett halvår har ingen på-

verkan på vare sig miljö- eller trafiksäkerheten. Inte heller torde konkurrenskraften hos de företag som nyttjar undantagen försämrats. Prop. 2020/21:195

8 Författningskommentar

8.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:23) om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens

Härigenom föreskrivs att lagen (2021:23) om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens ska utgå.

Enligt lagen (2021:23) om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens ska 13 kap. 3 § lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens upphöra att gälla den 1 augusti 2021. Genom att den förstnämnda lagen utgår innan den trätt i kraft kommer 13 kap. 3 § lagen om yrkesförarkompetens inte upphöra att gälla den 1 augusti 2021. Övervägandena finns i avsnitt 5.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 3 § lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens ska upphöra att gälla.

Genom lagen upphör 13 kap. 3 § att gälla. Det innebär alltså att bemyndigandena i 13 kap. 3 § har begränsad giltighetstid.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.
2. De förlängningar av giltighetstiden för yrkeskompetensbevis som följer av sådana föreskrifter som meddelats med stöd av den upphävda paragrafen fortsätter dock att gälla i de fall de hänför sig till tiden efter utgången av december 2021.

Övergångsbestämmelsen i punkten 2 behandlar viss giltighet av förlängningar som sträcker sig efter det att paragrafen upphävts men som meddelats dessförinnan. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Sammanfattning av promemorian

Prop. 2020/21:195
Bilaga 1

Promemorian innehåller förslag på en ändring av lagen om yrkesförarkompetens. Genom ändringen förlängs ett tillfälligt bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om förlängda giltighetstider för yrkeskompetensbevis. I promemorian finns också förslag om ändringar av förordningen om yrkesförarkompetens som ansluter till bemyndigandena och i en fråga om distansutbildning.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2021:23) om ändring
i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens

Härigenom föreskrivs att lagen (2021:23) om ändring i lagen (2007:1157)
om yrkesförarkompetens ska utgå.

Förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens

Prop. 2020/21:195
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 3 § lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens¹ ska upphöra att gälla.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

2. De förlängningar av giltighetstiden för yrkeskompetensbevis som följer av sådana föreskrifter som meddelats med stöd av den upphävda paragrafen fortsätter dock att gälla i de fall de hänför sig till tiden efter utgången av december 2021.

¹ Senaste lydelse av 13 kap. 3 § 2021:22.

Förteckning över remissinstanserna

Följande remissinstanser har inkommit med svar: Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, Polismyndigheten, Regelrådet, Svenska Transportarbetareförbundet, Svenskt Näringsliv, Sveriges Trafikutbildares Riksförbund (STR), Sveriges Åkeriföretag, Transportföretagen, Transportstyrelsen och Åklagarmyndigheten.

Landsorganisationen i Sverige (LO) har avstått från att yttra sig.

Följande remissinstanser har inte svarat: Svenska Kommunalarbetsförbundet och Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA).

Infrastrukturdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 maj 2021

Närvarande: statsrådet Johansson, ordförande, och statsråden Bolund, Baylan, Hultqvist, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Linde, Ekström, Eneroth, Dahlgren, Ernkrans, Lindhagen, Hallberg, Micko, Stenevi, Olsson Fridh

Föredragande: statsrådet Eneroth

Regeringen beslutar proposition 2020/21:195 Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis